

Statenbrief

Informatie

Datum

18 oktober 2022

Zaaknummer

2022-013740

Inlichtingen bij

Provincieloket

026 359 99 99

post@gelderland.nl

Blad

1 van 5

Onderwerp

Rekenkameronderzoek 'Als elke druppel telt'

Beleidsprogramma

- Regionaal waterprogramma

Ambitie

- Ambitie 2 Duurzaam

Thema:

- Water

Portefeuillehouder

Peter van 't Hoog

1 Kern van deze Statenbrief

Op 28 september 2022 heeft de Rekenkamer Oost Nederland uw Staten en ons college het rapport 'Als elke druppel telt' aangeboden. Met deze brief ontvangt u onze reactie op het onderzoek van de Rekenkamer.

2 Waarom ontvangt u deze Statenbrief?

U ontvangt deze Statenbrief als een van de stappen in het door Presidium d.d. 5 juli 2022 vastgestelde protocol voor de behandeling van onderzoeksrapporten van de Rekenkamer Oost Nederland. Volgens het protocol zenden wij u binnen drie weken na ontvangst van het rapport onze reactie op het rapport. U kunt zo onze reactie betrekken bij de behandeling van het onderzoeksrapport.

3 Hoe bent u eerder betrokken?

Het onderzoek is opgenomen in het Onderzoeksprogramma 2022 van de Rekenkamer Oost Nederland (PS2021-881).

In het Regionaal waterprogramma 2021-2027 (PS2021-724) is het beleid voor grondwateronttrekkingen beschreven.

4 Samenvatting

De Rekenkamer Oost Nederland heeft onderzoek gedaan naar verdroging en grondwateronttrekkingen. Het resultaat is verwoord in het onderzoeksrapport 'Als elke druppel telt'. De conclusie van het onderzoek is dat bij vergunningverlening voor grondwateronttrekking de weging van het belang van de onttrekker versus het belang van de omgeving, waaronder natuur, zorgvuldig is gebeurd. Bij effecten van de onttrekking op natuur zijn aanvullende voorschriften opgenomen.

Vooruitkijkend vanuit de huidige situatie met de klimaatverandering (droogte) naar toekomstige vergunningverlening geeft de Rekenkamer wel een aantal adviezen. In deze Statenbrief wordt op de aanbevelingen in gegaan en hoe wij daar als college mee om gaan.

5 Informatie

De Rekenkamer heeft het onderzoek in de provincies Overijssel en Gelderland uitgevoerd. De conclusies en aanbevelingen zijn voor beide provincies in grote lijnen hetzelfde, om die reden zijn de resultaten in een gezamenlijk rapport opgenomen.

De conclusie van het onderzoek is dat wij de vergunningverlening voor grondwateronttrekkingen in het verleden zorgvuldig hebben gedaan. Er is een zorgvuldige afweging gemaakt tussen de belangen van de onttrekker en die van de omgeving. Hierbij plaatst de Rekenkamer wel een kanttekening, namelijk dat de archivering niet altijd op orde was. Zie hiervoor aanbeveling 6 later in deze brief.

Terecht constateert de Rekenkamer dat de situatie voor vergunningverlening niet meer hetzelfde is als in de tijd dat de in het onderzoek betrokken vergunningen zijn verleend. De klimaatverandering met de daarmee samenhangende perioden van droogte en de effecten van grondwateronttrekkingen daarbij, maken dat de Rekenkamer met een aantal aanbevelingen komt om onze vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) naar de toekomst te verbeteren. Wij herkennen deze veranderde situatie. De afgelopen droge zomer met beregeningsverboden uit grondwater, droogvallende beken in de Achterhoek en de recente berichten over dreigend drinkwatertekort maken de urgentie duidelijk om zuinig met grondwater om te gaan. Ook de prominente plek die de Kaderrichtlijn Water en het bodem- en watersysteem in bijvoorbeeld het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) krijgen benadrukken de urgentie. Binnenkort verschijnt een Kamerbrief van de minister van I. en W. waarin structurerende keuzes ten aanzien van water en bodem worden geschetst. Deze structurerende keuzes moeten richting geven aan of doorwerking vinden in provinciale programma's en/of gebiedsprocessen.

In het Regionaal waterprogramma (RWP) is ook extra aandacht voor het bodem en watersysteem. Grondwatervoorraadbeheer is een nieuw accent in het RWP naar aanleiding van de afgelopen droge zomers. De aanwijzing van de drinkwaterreserveringsgebieden met bijbehorend beschermingsbeleid (PS2022-352) is voor het zekerstellen van voldoende kwalitatief goed grondwater voor de te verwachten extra drinkwatervraag in de toekomst. De aanbevelingen van de Rekenkamer helpen ons om een stap te zetten in de doorwerking van het RWP in de uitvoering van onze VTH-taken.

Onderstaand gaan wij in op de aanbevelingen en geven wij aan hoe wij met deze aanbevelingen om willen gaan.

1. *PS verzoek GS om bij het beoordelen van vergunningaanvragen een duidelijke koppeling te maken met de trend van de grondwaterstand en de factoren die de grondwaterstand samen met de nieuwe onttrekking beïnvloeden, zoals klimaatverandering en bestaande onttrekkingen. Gebruik dit om te beoordelen of de onttrekking in het gebied past.*

Datum

18 oktober 2022

Zaaknummer

2022-013740

Blad

3 van 5

In het RWP hebben we opgenomen dat we een aanvraag voor vergunning van een onttrekking niet alleen beoordelen op de effecten van die gevraagde onttrekking, we maken ook een beoordeling van de toename van de onttrekking op de gezamenlijke effecten van alle onttrekkingen in de omgeving. Bij deze cumulatieve beoordeling worden zowel de onttrekkingen betrokken waarvoor het waterschap het bevoegd gezag is als de onttrekkingen waarvoor de provincie bevoegd gezag is. Wij hebben helaas nog een onvolledig beeld van de grondwateronttrekkingen die onder de bevoegdheid van de waterschappen vallen. Daardoor is het ook nog niet mogelijk om de cumulatieve effecten volledig in beeld te brengen. We zijn met de waterschappen in overleg om de registratie van bestaande registratieplichtige onttrekkingen op orde te brengen. Wij ondersteunen hen daarbij waar we dat kunnen, om spoedig tot een compleet beeld te kunnen komen.

In het RWP is opgenomen dat we samen met de waterschappen willen onderzoeken of vanuit de wens tot beter voorraadbeheer aanpassing van het beleid voor uitvoering van de VTH-taken voor grondwateronttrekkingen water kan besparen. Wij zullen deze aanbeveling daarbij betrekken.

2. PS verzoek GS om te zorgen voor een periodieke evaluatie van bestaande vergunningen waarbij wordt bekeken of het effect van de onttrekking op de omgeving nog aanvaardbaar is dan wel de vergunning moet worden geactualiseerd. Benut daarvoor de meetgegevens over grondwaterstanden die de provincie bezit.

In het RWP, bijlage 9, hebben wij als actie opgenomen om in de planperiode (2021-2027) alle door de provincie afgegeven onttrekkingsvergunningen industrie te actualiseren op de actuele doelstellingen en voorschriften. De aanbeveling sluit ook goed aan op uw motie 21M87 bij de vaststelling van RWP waarin u ons verzoekt om inzicht te bieden in de overruimte in vergunningen en overruimte in te trekken als die ruimte drie jaar niet is benut. En daarnaast te onderzoeken of alternatieven voor grondwater beschikbaar zijn, bijvoorbeeld via de vijfjaarlijkse waterbesparingsplannen die aan de industriële onttrekkers worden gevraagd. Deze aanbeveling zullen we incorporeren in de uitvoering van deze acties.

3. PS verzoek GS er voor te zorgen dat toezicht en handhaving bij (industriële) onttrekkingen meer prioriteit krijgen, met daarbij als aandachtspunten voor Gelderland: ontvangst van jaaropgaven, zodat overschrijdingen tijdig geconstateerd worden, en waterbesparingsplannen.

Wij gaan onze Uitvoerings- en handavingsstrategie (UHS) voor onze VTH-taken actualiseren. Onderdeel daarvan is actualisatie van de vergunningenstrategie en de risico-analyse. Deze is bepalend voor de prioritering binnen onze VTH-taken. Tevens benutten we de actualisatie van de UHS om te bezien waar aanscherping nodig is van de doorwerking van ons grondwaterbeleid naar de uitvoering van onze VTH-taken. Wij nemen daar deze aanbeveling in mee.

4. PS: Overweeg om voor alle waterschappen in Overijssel en Gelderland met werkgebied op de hoge zandgronden een lagere grens voor de registratie van grondwateronttrekkingen, bijvoorbeeld 12.000 m³, te hanteren.

en

Datum

18 oktober 2022

Zaaknummer

2022-013740

Blad

4 van 5

5. PS verzoek GS te bevorderen dat waterschappen de registratiegrens die de provincie vaststelt duidelijk vermelden in hun regelgeving, zodat alle onttrekkingen waarvoor de registratieplicht geldt daadwerkelijk geregistreerd worden.

Deze twee aanbevelingen sluiten aan bij uw motie 21M88 waarin u ons verzoekt om de registratiegrenzen binnen de provincie te uniformeren. Wij hebben u bij de Perspectiefnota 2023 (PS2022-370) laten weten dat we met de waterschappen in gesprek zijn om als eerste de meet- en registratieverplichtingen op orde te krijgen zodat met de inwerkingtreding per 1 juli 2022 van de vierde tranche van de Basisregistratie ondergrond (Bro) zoveel mogelijk juiste informatie over de grondwateronttrekkingen in het Bro is opgenomen. Daarnaast starten we het gesprek met de waterschappen om te onderzoeken of uniformering van de meet- en registratieplicht mogelijk is. Hierbij rekening houdend met het gegeven dat alle waterschappen in meer of mindere mate interprovinciale waterschappen zijn wat uniformering mogelijk beperkt.

Aangezien deze aanbeveling van de Rekenkamer zowel voor Overijssel als voor Gelderland geldt biedt dit extra aanleiding om met Overijssel de registratiegrenzen voor het grensoverschrijdende waterschap Rijn en IJssel te bespreken. Dit waterschap heeft nu een hogere registratiedrempel (50.000 m³/jaar) dan de overige Gelderse waterschappen (12.000 m³/jaar).

In het laatste Bestuurlijk Overleg Gelderse Waterschappen (BOGW) van 1 september jl. is afgesproken dat we samen een traject in gaan om concreet te bezien op welke onderdelen van het grondwaterbeleid aanpassingen nodig zijn. Wij zien een goed inzicht in hoeveelheden onttrokken grondwater als essentiële informatie om tot onderbouwde aanpassingen te kunnen komen. Dat pleit voor een volledige en eenduidige registratie. In dat licht nemen we de aanbeveling mee in de gesprekken met de waterschappen.

In het Rekenkamerrapport wordt ook kort stilgestaan bij het belang van een goede registratie in relatie tot de provinciale grondwaterheffing. In de voorliggende Begroting 2023 stellen wij voor de uitvoeringspraktijk van onze grondwaterheffing tegen het licht te houden. We kijken dan ook naar de huidige heffingsdrempel van 100.000 m³ en het tarief per m³. Ervaringen van andere provincies zullen wij daarbij betrekken.

6. PS verzoek GS de archivering van vergunningen en toezichtsdossiers bij grondwateronttrekkingen te verbeteren.

We hebben kennis genomen van het ontbreken van enkele stukken in de dossiers. Het betreft hier vooral de oude vergunningen die mogelijk met het digitaliseren van de papieren archieven niet volledig zijn gearchiveerd. Wij zullen dit nader onderzoeken en zo mogelijk de dossiers completeren. De recente dossiers worden automatisch digitaal gearchiveerd.

7. PS verzoek GS een jaar na de behandeling van dit rapport inzicht te geven in de implementatie van de aanbevelingen.

Wij zullen u over een jaar, in ieder geval in de Jaarstukken 2023, informeren over de voortgang van de implementatie van de aanbevelingen. We zetten ons in om de aanbevelingen

Datum

18 oktober 2022

Zaaknummer

2022-013740

Blad

5 van 5

voortvarend op te pakken maar willen aan de andere kant ook realistisch zijn in wat we gezien alle andere wateropgaven en beschikbare mensen en middelen in gang kunnen zetten. Wij verwachten dat de resultaten beschikbaar komen in de volgende bestuursperiode.

6 Planning en control

N.v.t.

7 Participatie en communicatie

N.v.t.

8 Vervolg

Wij informeren uw Staten in ieder geval in de Jaarstukken 2023 over de voortgang van de implementatie van de aanbevelingen.

Gedeputeerde Staten van Gelderland

John Berends - Commissaris van de Koning

Miriam Nienhuis-van Doremaele - Secretaris